

դուրսից անհետ, իսկ տղամարդը աչ ու ձախ փող է չարտում կամ ծուլութեամբ ուրիշի հաշիվն է ապրում:—Կնոջ մէջ ծագում է հարց. հար է սէրը: Ինչպէս ես պիտի պահպանեմ, ինչ բանի համար պիտի տանջվեմ և տանեմ ամեն ինչ:

Հարցեր, որոնք ընտանեկան կեանքի, օջախի ամբողջութեան համար զարհուրելի ցնցումներ են: Կայ, ի հարկէ, և ամուսինների այնպիսի բազմութիւն, որ չէ զրկում կնոջը. միջոցներ կան, և տղամարդը թող է տալիս, որ կինն էլ զուարճանայ, նվաճական զրկանքներ չը կրէ: Բայց այդպիսի ամուսինների համար էլ ուրիշ տեսակ ընտանեկան դժուր կայ: Տղամարդը— փշաքանդ արարած է. նա տղոր է աղբիլ անառակութեան մէջ. նա արդէն կտայցած է, սիրելու ոչ մի հնարաւորութիւն չունի, բայց տուն է բերում օրինաւոր կին, որին նայում է իրբն հարձի: Անցնում է մի քանի ժամանակ— և տղամարդին նորից բաշտում են անառակութեան բայերը. այդտեղ է նա գտնում իրան ծանօթ սովորական գրգռները, խօսք ու զրոյցը: Ասում են, թէ այդպիսի ամուսինների կանայք կարող են երջանկութիւն գտնել իրանց երեխաների չրջանում:

Բայց դա կը լինի թունաւորված երջանկութիւն. և միթէ կարելի է այդպէս ծաղրել ընտանիքի զգալաւորը, խօսել ընտանիքի մասին և կողակէ կնոջը այնտեղ, ինչպէս բանտի մէջ: Հասկանալի է, որ կինը չի համբերի և հաս... ընտանիքը փշուր փշուր է դառնում: Եւ ընտանիք չէր էլ կարող լինել առանց հօր: Բայց միթէ մեղադրել կնոջը...:

Ինչ խօսք, որ բոլոր կանայք լաւ չեն, որ ամուսնացող օրերըներ ինչ էլ պատահում են այնպիսիները, որոնք վերաբերվում են ամուսնութեան մի այնպիսի չափով, որ շատ հեռու չէ փողոցի կանանցից: *

Բայց դարձեալ ձվ էր, եթէ ոչ տղամարդը, որ երկար ժամանակ կնոջը ընտանիքից կանչում էր փողոց, իղէպականացնում և քարոզում էր սիրող ազատութիւն, ծագում էր ամուսնութիւնը, խանձարութիւնը և խոհանոցը: Քարոզացողները բերանացի, վիպագրողները և հրապարակախօսները տպագրական խօսքով խօսում էին կնոջ հետ ոչ թէ ընտանիքի, ոչ թէ մօր պարտականութեան մասին...:

Համաձայնելով յօդուածագրի այն կարծիքի հետ, որ ընտանեկան քաջբայութեան առաջացողը զիւարթապէս տղամարդն է, մենք չենք կարող չասել, որ հազիւ թէ այդտեղ շատ մեղք ունենայ և կանանց ազատութեան հարցը: Ո՛ր գիտէ, տղամարդիկ այդ ոչնչացնող ազդեցութիւնը արդեօք այն հանգամանքից չէ ծագում, որ նա է իրբնի տէրը, վճռողը, կարգադրողը: Որքան և նա բարեխղճութիւն ունենայ իր սեփական մեղքերը խոտտոմանքով, բայց և այնպէս, չէ կարելի սպասել այնպիսի հրաշքի՝ թէ ինքը կը հրաժարուի իր արտօնված դրոշմից, իր սիրած ազատութիւնից: Ցաւալի է, ի հարկէ, ըն-

տանիքի քայքայումը, և կանանց ազատութիւն պահանջողները իրանց դատը պիտի վարեն հէնց յանուն ընտանիքի ամբողջութեան, յանուն փոխադրած հաւատար իրաւունքների, որոնք ապահովում են երկու սեռի դրութեան հաւասարակշռութիւնը... *

Ինչպէս յայտնի է, Կովկասը իր բաժինը պիտի ունենայ Պարսիկի համախառնային ցուցահանդէսում, որ կը բացվի եկող տարի: ԱՊՊԱ, ԱՊՊՈՐԵԱ լրագիրը այն միտքն է յայտնում, թէ լաւ կը լինի, որ Կովկասը միայն Պարսիկում չը ցոյց հանէ իր բերքերն ու գործերը, այլ ցուցահանդէս կազմէ և իր մէջ: Կովկասեան ցուցահանդէսի միտքը մասնաւոր այժմ շատ քննական և արդարացի է, քանի որ մեր երկիրը պատրաստվում է տօնել ռուսաց տիրապետութեան տակ մտնելու հարկւրամեակը: Ցուցահանդէսը այդ տօնախմբութեան նշանաւոր կողմերից մէկը կը լինէր: Եւ իրաւ, այդպիսի մենք կարող կը լինէինք ցոյց տալ թէ հարկի տարվա ընթացքում ինչ առաջադիմութիւն ենք արել: Դիւարադարձապէս այդ տեսակէտից, որ մեր երկրի համար մեծ նշանակութիւն ունի, մենք չենք կարող չը կրկնել նոյն ցանկութիւնը, որ Կովկասն էլ ունենաց ցուցահանդէսը:

ՄԻ ՄԻԱՋՅՈՒՑԻՆ ԴԱՏԱ

(Նամակ Պետերբուրգից)

Մի քանի տարի է, որ պարսիկ և իտալական կառավարութիւնների մէջ շարունակվում է մի մեծ վէճ, առևտրական մի հարցի առիթով. վերջերս այդ վէճը այնպիսի կերպարանք ստացաւ, որ իտալական կառավարութիւնը սպառնաց խղիւղ միանգամայն դիպլոմատիական յարաբերութիւնները և խիստ միջոցներ գործադրել Բոսնիայում ապրող սլաւոնապատկանների դէմ: Ճշմարիտ է, դիւրօժանական յարաբերութիւններ խղիւղ չէր կարող պատերազմ առաջ բերել Բոսնիայի և Պարսկաստանի մէջ, քանի որ այդ երկրները սահմանակից չեն և միմեանցից շատ հեռու են, բայց Բոսնիան կարող էր Աւստրիայի, Գերմանիայի և նոյն իսկ Անգլիայի միջոցով ճնշում գործ դնել Պարսկաստանի վրա և առևտրական կամ ֆինանսական զանազան դժուարութիւններ յարուցանել. վերջապէս Պարսկաստանի համար, կուլտուրական տեսակէտից, վառանկար էր խղիւղ իր կապերը Բոսնիայի հետ, ուր վերջերս սկսել են դիմել մի քանի պարսիկ երիտասարդներ՝ նկարչութիւն և երաժշտութիւն սովորելու: Բացի դրանից, Պարսկաստանը առևտրական յարաբերութիւններ է հաստատել Իտալիայի հետ մի քանի տասնեակ տարիներէ ի վեր, ներմուծելով պարսկական ապրանքներ— գորգ, մրգեղէն և արտահանելով Պարսկաստանի իտալական ապրանքներ:

Այս անօրինակ ոճադրոյթն տեսնելու հետաքրքրութեամբ լցված բազմութիւնը մինչև այժմ գրաված էր արօկուրօրի և փաստաբանի ծառերով, ասես մոռացել էր այն անձին, որ այդ դատի բուն պատճառն էր: Մեղադրվողը կրճիվել է նստարանի վրա, կեղտոտ, պատառուտված լայնակով փաթկնված էր նրա դուրը, դէմքի մի մասը հազիւ էր երևում. նրանք, ոսկորացած դէմք, խոր ընկած անդոտ աչքեր, սրածայր թիթ լայնացած ընթանակներով, որոնք էլի աւելի լայնանում էին նրա բնորոշատիւնը չնչառութիւնից:

Հինանդ էր նա արդեօք, թէ չիփթված՝ դահլիճի հանդիսաւորութեան, տարօրինակ բաժնուրթի կարծիքն այն էր, թէ նա վախենում է. չնչառութիւնից կուրծքը արագ-արագ բարձր ուցած էր լինում, անդադար աչքերը լայն չափ էին, բայց նրանց միակ արտայայտութիւնը մի դարձանակ անօրինակ անտարբերութիւն էր դէպի իրական աշխարհը: Այդ րօպէին նա կարծես չը գիտէր, թէ ինչ է կատարվում իր շուրջը, հար է գտնվում ինքը, չէր հասկանում, որ իրան են դատում, որ այն թուլ մարդը ամբողջ նի բարձրութիւնից իր մասին է խօսում, որ այն ևս չորբով, ակնոցներով մարդիկ իր համար են անաւոր լրջութեամբ բոլորել կարմիր սեղանի շուրջը, որ այն զինւորները իր համար են ցցվել վանդակապատի մօտ:

Բայց երբ յանկարծ հարկւրաւոր աչքերի հայեացք զգաց իր վրա, երբ դահլիճում մի առժամանակ լուրջութիւն տրեք, նա կարծես դուրս եկաւ իր բարացած վիճակից, զգաց իր դրութեան ամբողջ սարսափը: Դէմքն այլայլեց, բերանը ծռւմվեց, աչքերն աւելի լայնացան:

—Այն, հոյն իմ սեւաւոր գլխին, ասաց նա նուազած ձայնով, երկու ձեռքով ծածկեց երեսը և կռացաւ, ձեռքներով մի անորոշ մոխրագոյն

Վէճը կայանում էր նրանում, որ մի իտալացի վաճառական, Կոնսոնս անունով, պահանջում էր չորս միլիոն ֆրանկ, իբրև վարձատրութիւն այն ֆեյսախ, որ, իբր թէ, պարսից կառավարութիւնը իր անկանօն և ապօրինի գործողութիւններով պատճառել է նրան, Բոսնիայից բերած ապրանքի վաճառման գործում: Նոյն Կոնսոնս, Նասրէզդին Ծահի ժամանակ, դարձեալ մի այդպիսի վէճ էր սկսել Ծահի կառավարութեան դէմ և պահանջում էր 1½ միլիոն ֆրանկ, և իտալական կառավարութեան արած պահանջը այն ժամանակ պաշտպանում էր անգլիական կառավարութիւնը: Նասրէզդին Ծահը, համարելով պահանջն անարդար, խնդրեց անգլիական կառավարութիւնից միջնորդ դատաւոր լինել: Գլխաւորում այն ժամանակվա միջնորդութիւնը իրաւաբար և միջնորդ դատաւոր ընտրեց Կ. Պօլի անգլիական դեսպան Ուայթին, որը, քննելով վէճը, վճեց, թէ պարսից կառավարութիւնը պէտք է վճարէ Կոնսոնսի միայն 70,000 ֆրանկ 1½ միլիոնի փոխարէն:

Այժմ նոյն Կոնսոնսի ժառանգները մի նոր վէճ են սկսել Մուհամմէդ-Եղլին Ծահի կառավարութեան դէմ, պահանջելով 4 միլիոն ֆրանկ: Ծահը, հետեւելով իր հօր օրինակին, առաջարկեց վճել վէճը միջնորդ հաշտարար դատաւորի ձեռքով և այս անգամ, Ծահի և Ումբերտո թագաւորի համաձայնութեամբ, միջնորդ դատաւոր ընտրվեց Եփեսոսի Օսկար թագաւորը, որը, սակայն, իր հիւանդութեան պատճառով, գործը յանձնեց իր գահաժառանգին, երկու կողմերի համաձայնութեամբ: Դատը պաշտպանելու համար Պարսկաստանի կողմից հաւատարմատար էր կարգված Պետերբուրգի պարսից լիազօր դեսպան Միրզա Բիգա խանը, որը այժմ ևս գտնվում է Սոփիայում: Եփեսոսի գահաժառանգը, բնունելով Սոփիայի համալսարանի մի հաշակաւոր իրաւագետ պրօֆեսորի օգնութեամբ երկու կողմերի ներկայացրած փաստերը և ամբողջ գործը, ներկայ փետրվարի 2/4-ին արձակեց իր դատաւճիւրը, որ վաւերացրեց անմիջապէս Օսկար թագաւորի ձեռքով և իսկոյն հաղորդեց Ծահին ու Ումբերտո թագաւորին: Այդ դատաւճիւրը, որ անդաւունք է, Իտալիայի պահանջը ճանաչված է միանգամայն ապօրինի և իրաւունքը տրված է Ծահին:

Ճարակոյս չը կայ, որ Եւրօպայի հասարակական կարծիքը և եւրօպական մամուլը, որոնց դեռ անհամբով է այս դատաւճիւրը՝ դեռ պաշտօնապէս հրատարակած չը լինելով, մեծ համակրութեամբ պէտք է ողջունեն այս միջնորդ դատարանը, ոչ թէ նրա համար, որ վէճը վճռված է յօդուտ Պարսկաստանի, այլ որովհետև այդ դատաւճիւրը ցոյց է տալիս, թէ միջազգային վէճերը և կոռիները աւելի մեծ արդարադատութեամբ կարող են լուծվել միջնորդ դատարանների ձեռքով, քան դէմքի միջոցով,

կոյտ, որ նստարանի միապալաղ սեռութեան վրա ծանր տպաւորութիւն էր թողնում:

Իսկ փաստաբանը շարունակեց աւելի յուզված ձայնով, աւելի զգայուն շեշտով.

«Պ. պ. դատաւորներ, վերջինքներեկայ դէպքը, ուշադրութեան առնենք այն ոճերը, որ իր եղակի բնաւորութեամբ, այնպէս սարսուռ է պատճառում մեզ. նոյն այդ ոճերը իբրև մի անկախ, զիւղական կեանքից մի անշատ երեւոյթ չը պիտի նկատուի. նա իր բացատրութիւնն ու պատճառներն ունի, որոնք կրկին թաղնված են ճշգրտութեամբ և, կուղէք ասեմ, արհամարհանքով գիւղական մասսա ասել և անցնել. բայց այդ մասսան, իր անտարբեր արտաքին տակ հզօր կրքեր ունի թաղնքում: Առնենք զիւղական սէրը: Բայց միթէ զիւղում երիտասարդ սերունդը ոչ ունի, կամ աւելի ճիշդն ասած՝ սերունդն անաւորութիւնն ունի, որ հարցնէր դուք անշուշտ, քանի որ նախապետական բարբերի դաւաններն իրանց մեծերի հրամանով անուսնից կապում են իրանց կեանքը միմեանց հետ: Սա ճշմարիտ է, բայց և այնպէս, զիւղը սէր ունի և այն էլ ինչպիսի սէր—Բուռն ու անզուսպ, ինչպէս կրակ, որ հրդեհում է այդ խեղճերի սրտերը: Կուղէք ես կասեմ, դա նրանց կեանքի հաղուս գիւտ լուսաւոր վայրկեանն է, համարեա մի հատիկ երջանիկ րօպէն, որ սակայն մեծ մասամբ շատ վաղապէս է լինում, շատերի համար նոյն իսկ ողագիական վախճանով, որովհետև նախապետական լուրբերը մարդկային զգացմունքներից ամենամոլորականն անգամ անհատից խղիւղ լրել են ընտանիքի պետի տրամադրութեան տակ, որ անօրինէ ինչպէս կամենայ: Բայց սէրը հալածված, անարգված է գիւղում և նրա երկրպագուները մեծ մասամբ մարտիրոսներ են, լուռ, նախաապկներ: Սակայն սիրոյ հրդեհ հանգցնելը միշտ էլ հեշտ չէ գիւ-

րքը, սովորաբար, յաղթութիւնը տանում է ոչ թէ արդար, այլ դօրեղը: Եւ իտալականութեան կողմնակիցները համար այդ դատաւճիւրը փառաւոր յաղթանակ է: Զ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒՅՑ

Փետրվարի 5-ին

Մի երկու ամիս սրանից առաջ մի ինչ որ պարոն, Մէլիքեան աղջանուհով, այս և այն հարուստների գրասենեակները մտնելով՝ բողբ էր յայտնում հայ դերասանների դէմ, որ նրանք իբրև թէ ճանապարհ, միջոց չեն տալիս իր հոտաղանդը ցոյց տալու, որ նրանք նախանձից կուրացած մարդիկ են, որ նրանք վախենում են իր ստուերից, որպէս բեմական խոյր երեւոյթից: Մի քանիները ցատում էին այդ խեղճի վրա, որ վարակել է դերասան լինելու ցաւով, առանց արտիստական ձիրք ունենալու, և որպէս բազմանդամ ընտանիքի հօր (իր ասելով ունի 5 որդի) ողորմութիւն էին տալիս. իսկ կային միամիտներ, որոնք հաւատում էին նրա ասածներին և վրդովում էին դերասանների արարքի վրա: Ասում են, որ նոյն իսկ փող են հանգանակել և տուել են նրան, որ հայրենիք վերադառնայ, բայց իդուր. նա երգվում է մի ներկայացում տալ, որպէս զի իր տաղանդի մեծութիւնը ցոյց տայ Բագուի հայ հասարակութեան, և աջողեցնում է այդ ներկայացումը: Մի անօրինակ ներկայացում, որ կայացաւ երէկ գիշեր Փաղիքի թատրոնում: Փաղիքի կիսով չափ լի էր. այդտեղ էին ամբողջ դերասանական խմբի անդամները և բոլոր թատերաւորները: Ամենքն անհամբեր սպասում էին Վաղեմի դերասանին, որի գոյութեան մասին ոչ ոք չը գիտէր, բայց որը, այնու ամենայնիւ, յայտարարել էր, թէ ներկայացնելու է տեսարաններ Եփեսոսի Աւազակներից և Եփեսոսի Վաղեմից:

Ամենից առաջ նա դուրս եկաւ Արշակ II-ի դերում: Բարձրադու է վարպետը. չղթանքով կապկպած Արշակը քնած է իր ահաւոր բանում և ահա յանկարծ վարկում է և ցնորվում ոչ որպէս մի թագաւոր, որ կորցրել է թագը, զահը և իր սիրելի հայրենիքը, ոչ այլ ինչպէս մի դատարկաշրջիկ, որ կորցրել է օդին շիշը և զայրոյթից այս ու այն պատին է տալիս իր անբաղդ զրույթը: Այդ տեսակ տպաւորութիւն թողեց մեզ վրա նրա Արշակը:

Այժմ երևակայեցե՛ք թէ ինչ կը լինէր Կարլ Մօօրի և Համլետի դուռարին և սքանչելի դերերում: Օ՛, դա ոչ թէ մի դերուհի էր, մի ներկայացում, այլ մի չը տեսնված յանդիմանութիւն, շարլառանութիւն:

Միմիայն Մէլիքեանի նման անձնաւորութիւնը կարող է այդ ատիճան ծաղրել բեմի հասարակութիւնից մի քանի րուրի ձեռք բերելու համար: Եւ ինչ Այն սիրող պատանիները, յուսմանց էլ սիրահարվածները պատուում են իրանց երեսի ջօղը, դարաւոր նախապաշարմունքների դէմ են գնում և զայրոյթի, անէ՛ծքի, սպանալիքների ընդհանուր ազդականների մէջ հանում են իրանց մուրադին: Սպայական դէպքերը զիւղերում առաւելական պատուածքներ ինքի են դառնում, որոնք տարիներով ոգևորում են ուրիշ զոյգերին: Ահա այդ բաղաւորներից մէկն է եղել նաև իմ կիներս, որին սակայն ճակատագիրն այնպիսի ծանր փորձութիւն էր նշանակել:

Եւ փաստաբանը բայց արաւ մեղադրվողի կեանքի պատմութիւնը:

Ընդամենը մի տարի սրանից առաջ էր, որ Օհանն առաջին անգամ էր խորհրդաւոր հայեացքով նայել խեղճ Նդանին: Հասած աղջիկ էր Նդանը, առողջ, կարմրաթուշ, կայտառ, իսկ և իսկ զիւղացի աղջիկ. իսկ Օհանը՝ կորուրի, առողջ, ունեւոր մի գեղջուկ երիտասարդ: Հայեաքներն իրար հանդիպեցին. երկու կայծեր էին, որ մէկէն դուրս թաւան, երկու բողբորոնք իրար փաթեցին և վառեցին նրանց սրբտերը: Սիրահարները զիւղերում չեն խօսում, դա ամօթ կը բերէր սէրին. նրանք միայն նախապետական անուշ նայուածքներ, որոնք իրար փաթեցին և վառեցին նրանց սրբտերը: Սիրահարները զիւղերում չեն խօսում, դա ամօթ կը բերէր սէրին. նրանք միայն նախապետական անուշ նայուածքներ, որոնք իրար փաթեցին և վառեցին նրանց սրբտերը: Սիրահարները զիւղերում չեն խօսում, դա ամօթ կը բերէր սէրին. նրանք միայն նախապետական անուշ նայուածքներ, որոնք իրար փաթեցին և վառեցին նրանց սրբտերը:

—Նս բեղ սիրում եմ, Նդան, չա՛տ եմ սիրում, ասացին Օհանի աչքերը:

—Հապա ես... ես ինչպէս եմ սիրում բեղ պատասխանեցին Նդանի թերթիւներով տակ պղպղղող զոյգ աստղերը:—Բայց վախենում եմ, ձերմը...:

—Մերմը չեն ուղի բեղ... Օ՛, այդ անկարելի է, աշխարհ կրակ կը տա՛մ և բեղ կը տանեմ:—Թէ տղամարդ ես, կը տեսնեմ:

(Կը շարունակվի)

որոնց հետ դուրս եկաւ այդ մարդը Մօօրի և Համլետի դերերում, բոլորն էլ անհամեմատ բարձր էին նրանից: Աստղակները տեսարանը նրանք այնքան հիանալի տարան, այնքան ազատ էին պահում իրանց բեմի վրա, որ իրօք կարող էին հայ դերասանական խմբի բնութագրի մասին Վեբլեյնի բարձր նախանձը չարժեք, որովհետև մենք տեսել ենք նրա օրով ժողովրդական տեսարաններ, որոնք անհամեմատ թույլ են անցել: Նվթ Երկրորդի այդ ազդեցությունը կապ ունի Վեբլեյնի բնութագրի ընդունակության հետ, մենք ամենայն իրաւամբ մեր ձայնը կը տայինք Վեբլեյնին իրեն բնութագրի, բայց Համլետի մասին, որովհետև այս տիպաճաշակ անձնատիպը իրեն, որը, ինչպէս ասում են արդարացի կերպով բազմաթիւ գանգատողները, մի տեսակ պատճառ վերաբերէ զառեւ հայ բեմի համար, երբէք չէր կարող այդքան չնորհալի կերպով պատրաստել սիրողներին: Դերասանական խմբի անօրինակ բնութագրի, որ չէ ամաչում և չէ կարծրում ափիշայի վրա իր անուան խոշոր-խոշոր տառերով գրողներէ, որպէս խմբացան հաստատաւորները, մի հասարակ ափիշոր է. գրում է միայն ափիշորներ և ներկայացման դիւերն էլ, որպէս մի յետին բանուր, վարպետը է բարձրագոյնում, երբ հրաշայում է բեմայարարը. այդ է նրա ամբողջ բնութագրի իրեն, և սակայն այդքանի համար նա շատ և շատ աւելի է ստանում, քան խմբի մէջ եղող շատ դերասաններ և դերասանուհիներ: Փնտք և պատիւ դերասանական ընկերակցութեան այս տեսակ անդուգական բնութագրի համար:

Սակայն դառնանք դերերտանութիւն. սա այն տեղը հասցրեց հասարակութեան համբերութիւնը, որ վերջը, երբ օժնոգորներ էր արտասանում «Համլետից» սկսեցին սուլել, աղմուկ բարձրացնել և գոչել. «Բաւական է, դուրս, դուրս բեմից»:

Սակայն կային մարդիկ, որոնք ցատում էին նրա վրա: Այս, պէտք է ցանկ. թէ դա իսկապէս մի հոգեկան հիւանդ է, իսկ թէ դա իսկապէս հոգեկանի մի նոր տիպ է, որ փող կորցնելու համար ոչ մի ստոր միջոց չէ խնայում, ապա ամենայն կերպ պիտի անխնայ հայածել, որ չը յանդգնի այլ ևս կեդրոնանալ այն դերասանների սրբավայրը, որի դառնապան լինելու արժանաւորութիւն անգամ չունի:

Հին թատերասէր

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷԿՍԱՆԴՐՈՊՈԼԻՑԻ

Փետրվարի 7-ին

Այսօր, ժամը 12-ից քիչ անց, այստեղ ժամանեց երկաթուղու այն հանդիսատէսը, որի ընդունելութեան համար նախօրը պատրաստութիւններ էին տեսնված: Մի վերստ տարածութեան վրա, զոր երկու կողմերում, կանգնած էին հազարաւոր ժողովուրդ և զօրք: Ներկայ էին քաղաքագլուխը պ. Տէր-Պետրոսեան, ուսուցիչներ անդամները, ձայնաւորները, զօրքի ընդհանուր հրամանատար իշխան Ամիրաջիբի և զանազան բարձրաստիճան անձինք: Ներկայ էին նաև Ալեքսանդրօպօլի ամբողջ ինտելիգենցիան և համբարներն իրանց դրօշակներով: Աժում էին դիւրաբաններ և քաղաքական խմբեր և տեղական դուրսնալ: Որոշված ժամին մոտեցաւ հանդիսատէսը գնացողը զարդարված դրօշակներով: հազարաւոր բազմութիւնը ողջունեց նրան ողջունված ուրաններով: Տեսարանը խիստ հանդիսատէս էր:

Գնացող կանգ առնելուն պէս, շրջապատ մեծանայից ցած իջան ինծներ Բացիբօսկի, որին ամեն կողմից շնորհակտեցին: Ապա ռուս հոգեւորականութիւնը մաղմղեց կատարեց՝ երկաթուղային խնդրելով Թագաւոր Վայսը Նիկոլայ II-ի համար, որի թագաւորութեան օրով երկաթուղին միացրեց Ռուսաստանի հեռաւոր մայրերը կենտրոնի հետ: Մաղմղեց յետոյ թափանչ օրհնած ջուր սրսկեց հանդիսականների վրա և դիւրաբաններ քաղաքականները ամեն ճէր կեցող Վայսըն ազգային հիմնը:

Ապա սկսվեցին կենացները, շա՛մպանիա դիւրաբանները վերցնելով, իշխան Ամիրաջիբի առաջնակին խմել Նորին Վայսերական Մեծութեան կենացը, որի ժամանակ օղը թնդաց ուժգին ուրաններով: Պ. քաղաքագլուխը, բարձրացնելով բաժակը, հերթով առաջնակին խմել ձայնաւորների հաղորդակցութեան և դիւրաբանների միջոցներով, իշխան կառավարչապետի, հասանալից Տիգրանուկէի և ինծներին: Վարդիկի ու Բացիբօսկու կենացները: Ապա նա, մասնացոյց անելով վազմաների վրա կանգնած բազմաթիւ բանուր ծառայողներին, առաջարկեց խմել և նրանց կենացը: Կենացներն ընդունվում էին ուրաններով և ողջունված ցոյցներով:

Կենացներից յետոյ պ. քաղաքագլուխը մի համառօտ ճառ խօսեց, քաջատրեղով այն նշանակութիւնը, որ ունենալու է երկաթուղին Ալեքսանդրօպօլ քաղաքի համար: Կենացներից յետոյ, երկաթուղու կայարանի կիսաւարտ շինութեան առջև, պատմօրով վրա, որը զարդարված էր գոյնգոյն դրօշակներով, կանգնած երկար խօսեցին պ.պ. քաղաքագլուխը, զենեքալ Դրազդօվիչ և ինծներ Բացիբօսկի, որոնց խօսակցութեան նիւթը երկաթուղին և նրա բերելը նորութիւններն էին:

Ժամը երկուսից անց վերջացաւ հանդէսը և հասարակութիւնը ցրվեց ամենաուրախ և ոգևորված տրամադրութեան տակ:

Պ. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԻՆ՝

Չանաղան տեղերից դիմում են մեզ հարցնելով թէ արդեօք յանձն է առնում իր վրա «Մշակի» խմբագրութիւնը հասցնել Թարգիզի Հայունեաց ընկերութեան դրամական նուիրատուութիւններ: Անհրաժեշտ ենք համարում յայտնել, որ անկարող ենք այդպիսի յանձնարարութիւն կատարել, ուստի նուիրատուները կարող են իրանք անմիջապէս դիմել ընկերութեան: Մեր խմբագրութեան ուղարկած գումարները փոխադրեցինք Թարգիզ և այդ հային այլ ևս ոչ մի դուժար չէ մնացել մեր ձեռքին:

Ներքալքի փետրվարի 8-ին, կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան արտակարգ նիստում արգօնում Պ. Լօմօնօսով կարգաց զեկուցում ծխախոտագործութեան վարչապետի Դիւրաբանի պայմանների մասին: Զեկուցողը կարծիքով ակցիկային կանոնադրութիւնը արդիւք է դառնում գործարանների բազմախառն: Մինչև այդ կանոնադրութիւն մտցնելը Կովկասում գոյութիւն ունէր 40 գործարան, իսկ ներկայումս կայ միայն 18 գործարան: Բացի այդ՝ կանոնադրութեան չնորհիւ ծխախոտի վաճառումը սահմանափակված է և ուրեմն նա անկարող է բարձր գին ստանալ, այդ պատճառով ծխախոտագործութիւնը թույլ է զարգանում: Զրնայելով այն հանգամանքին, որ Կովկասում կարելի է բուսցնել բարձր տեսակի ծխախոտ, դարձեալ չեն ձեռնարկ թանգազին տեսակներ, այլ անխնայները, որոնք պարզապէս ընտանկութիւնն են շատացնում: Նկատված է, որ ծխախոտագործները թողնում են սարահարթերը, ուր բուսնում է ազնիւ տեսակի ծխախոտ, տեղափոխվում են տափարակներ, ուր թէն ծխախոտը վատ յատկութիւն ունի, բայց տալիս է աւելի մեծաքանակ բերք: Լօմօնօսով կարծում է, որ Կովկասի ծխախոտագործութեան կարող են նպաստել ընկերակցական կամ արքունական հաշվով շինված պահեստներ, որոնց մէջ մի անգամից կը հաւաքվի մեծ քանակութեամբ ապրանք, կը մտցնվի հսկողութիւն ծխախոտի պահպանութեան վրա, ծխախոտը կը բաժանվի տեսակների և այդպիսով կը կազմվի հաստատ յատկանիշներով ապրանք, որը միայն կարող է դրաւել հեռաւոր գործարանատէրերին գնելու մեր ծխախոտը:

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ այս օրերս ճանապարհ ընկան Լօնդօն տեղի վրա ռուսականներու կերտիլին գնի սաստիկ բարձրանալու պատճառները: Ֆինանսների միջնորդութեան առանձին յանձնարարութիւնները պաշտօնեայ Ռ. Բիլիմ-Վոյսովսկի և Նոյն միջնորդութեան երկաթուղական գործերի գեղարտամետի բաժանմունքի գլխաւոր Ա. Կրամսկոյ: Ասում են, որ փետրվարի մէկից անդրկովկասեան երկաթուղիով կերտիլին փոխադրութեան տարիքը բարձրացնելու մտադրութիւնը յետաձգված է մինչև դրանց վերադարձը:

Ներքին գործերի միջնորդութիւնը, ինչպէս հաղորդում են «Рыск. Вѣд.» լրագրին, առաջարկեց նահանգապետներին հաստատել քաղաքային դուժարների միայն այնպիսի որոշումները բարեբերական տներ հիմնելու մասին, որոնք մէջ մատնացոյց արված կը լինեն աղբերներ այդ որոշումները իրագործելու համար, և ոչ թէ երեւակայական հաշիւներ՝ ապագայում ստացվելի եկամուտների մասին:

Վաղը, ուրբաթ, փետրվարի 12-ին, արքունական թատրոնում նշանակված է երգիչ Ա. Կոստանեանի բեմեքիտը: Ներկայացուցող կազմված է Վիգորէտօս և Ջիակօնդա օպերաներից: Բացի այդ՝ Կոստանեան կերպի օրկեստրի ներդրանակով թատրոնը «Կոստանեան» երգիչ Կոստանեան ամբողջ ձմեռվայ սեզօնում երգում էր օպերային խմբի մէջ և յայտնի էր իրեն չնոր-

հալի և բարեխիղճ երգիչ: Անկասկած է, որ հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ ցոյց կը տայ շնորհալի երգչին իր յարգանքը:

Ռուսաստանի սովետների օգտին նուիրատուութիւններ ժողովելու նպատակով ներքին գործերի միջնորդ Գործակիցի ամուսինը յունվարի 31-ին տունը իր բնակարանում մի բարեգործական երեկոյթ, որը, մայրաքաղաքի լրագիրների ասելով, շատ բազմամարդ էր: Ներկայ էին միջնորդները, դիւրաբանական ներկայացուցիչները, նահանգապետներ և Պետերբուրգի արտակարգապետի երկու սեռի անդամներ: Ներկայ թվով կօնցերտով, որին մասնակցեցին մայրաքաղաքի նշանաւոր երաժշտական ոյժերը:

Որովհետև երկաթուղիների վրա յաճախ են պատահում գողութիւններ, հաղորդակցութեան ճանապարհների միջնորդութեանն է առաջարկված պատասխանատու կամաւոր արտէջների կազմակերպութեան ծրագիրը՝ ճանապարհորդների բազմաները պահպանելու համար երկաթուղիների վրա:

ԱՍՍԼՅԻՍՅԻՑ մեզ գրում են. «Յունվարից սկսած մեղանում եղանակները գարնանային են, ձիւները հեղհեղ հալվեցին և գոյացրին մեր քաղաքին յատուկ անանցանելի ցեխեր: Քաղաքում տարածված են մի քանի վարակիչ հիւանդութիւններ, ինչպէս՝ ինֆլուէնցա, բրուսել, և այլն: Կենսական միջոցները շատ թանկ են, ինչպէս, օրինակ, մսի գինը 8 կօպ., իւղը 30—32 կօպ., պանիրը ոչխարինը 16—20 կօպէս:

ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՆՆԻՑ մեզ գրում են. «Փետրվարի 4-ին՝ 14 ընտանիքից բաղկացած մի խումբ լիւրքեայ դալմականներ, անցնելով Զուլֆայի վրայով, հասան մեր քաղաքը: Նրանք վանեցին են և դալիս են Պարսկաստանից, Թարգիզ քաղաքից, ուր երեք ամիս ապրել են Բարեգործական ընկերութեան խնամակալութեան տակ, բայց սաստիկ թանգութեան և հացի պակասութեան պատճառով չեն կարողացել մնալ այնտեղ և հիմա գնում են Ելմիսին:

ԳՈՒՇԵԹԻՑ մեզ գրում են. «Մնացել ղեկեմներին մեր փոքրիկ քաղաքում բազմեց քաղաքային հասարակական դրաւարան-լիմերացարան: Դրաւարանը ստանում է ռուսերէն և վրացերէն լրագիրներ. հայերէն ոչ մի լրագիր չէ ստացվում՝ նիւթական միջոցների սղութեան պատճառով:

ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՆՆԻՑ մեզ գրում են. «Ամառվանից սկսված մինչև ձմեռնամուտը Նախիվանում անձրև տեղի չէ տեսնել. ձմեռն էլ անցնում է առանց ձիւնի: Նպանակները մեղանում, բառիս ընդ մտքով, անցնում են գուտ գարնանային, երկինքն անամպ, պայծառ՝ արեւազակն ամեն օր փայլում է, օդը ջերմ է թէ առանց այս ձմեռ առանց վառարան վառելու կարելի էր եօլ գնալ, չափազանցած չենք լինի: Փորձված մարդկանց ասելով՝ եթէ չը սկսեն սաստիկ անձրևներ գալ, հացի գինը սաստիկ կը բարձրանայ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ՊԵՏՈՒԹԻՆՆԵՐԻ ԵՒ ԿՐԵՏԷ ԿԳՁԻՆ

Կանէից հաղորդում են, որ արքայադուրի Գէօրգին ամեն ջանք գործ է դնում, որպէս զի որքան կարելի է շուտ կազմակերպվի Կրեւէի կառավարութիւնը: Անհրաժեշտ է մէկ մարդու ձեռքով կենտրոնացնել կղզու վարչութիւնը, որը այժմ կառավարում իշխանութիւններից իւրաքանչիւրը երաւակարում է իր շրջանում: Վարչութեան այդ տեսակ սխառեմի անյարմարութիւնը արդէն սկսում է զգացվել: Մասնաւոր գուրեկան չէ արքայադուրի Գէօրգին անդլիացիների գործունէութեան եղանակը Կանէի վրայում:

Բանն այն է, որ ռուսաց, ֆրանսիական և իտալական զօրքերի հրամանատարները խորհրդակցում են արքայադուրի Գէօրգին հետ ամեն անգամ, երբ հարկաւոր է լինում որ և է միջոցներ ձեռք առնել, մասնաւոր դատաստանական չլքանում, բայց անդլիական զօրքերի հրամանատար գնդապետ Ջէրմայրը չէ հետևում իր ընկերակցների օրինակին և կառավարում է Կանէի վրայ չլքանը այնպէս, կարծես թէ այդ չլքանը անդլիական կօօնիա լինէր: Օրինակ, չը նախընտրէր ընդհանուր ծովապետները, զեռ կղզուց հեռանալուց առաջ, որոշում կայացրին, որով ժամանակաւորապէս կարգի բերվեց դատաստանական զօրք կղզու վրա, գնդապետ Ջէրմայրը մի չլքաներական հրամարակեց, որով յայտա-

բարում է թէ՛ «Օգուտ քաղելով այն իրաւունքներից, որ ստացած ունի նորին մեծութիւն թագուհուց, ինքն կը սկսի դատարաններ հիմնել և որ այդ դատարանները խառն կը լինեն, այսինքն բաղկացած կը լինեն մէկ բրիտանայից, մէկ մահմետականից և մէկ անդլիացուց, այնպէս որ վերջինը, այսինքն անդլիացին կատարում է նախագահի պաշտօնը»:

Կրեւացիներին մասնաւոր յուզում է այն բանը, որ դատարանների վիճաններ կը կատարվեն անդլիական թագուհու անունից: Կրեւացիների զգոնութիւնն են յարուցանում գնդապետ Ջէրմայրը վերջերս ձեռք առած և մի քանի ուրիշ միջոցները: Մասնաւոր գնդապետում են այն բանի դէմ, որ անդլիական զօրքերի հրամանատարը մտցրեց առանձին դրոշմանշաններ, որոնց վերին ժասի վրա նկարված է անդլիական դրօշակ, իսկ տակը տպված է միայն «Կանէի» և մի զօրանոց կառուցեց, որի մէջ կարելի է գետեղել 17,000 մարդ:

«Standard» լրագիրը իր կողմից ասում է, թէ քանի որ անդլիական զօրաբաժնի հրամանատարը վրա կանդայում գրված կը լինի պատասխանատուութիւն կարգ և հանգստութիւն պահպանել այդ շրջանում, նա կը հրամարդի ենթարկվել արքայադուրի Գէօրգին և ազգային ժողովի հրամաններին:

ՆԱՄԱԿ ԱՆԻԿԻՍԻՑ

Լօնդօն, փետրվարի 7-ին

Այսօր, ս. Պետրոս եկեղեցում, տեղի ունեցաւ մի տպաւորիչ արարողութիւն՝ Նուբար-փաշայի յիշատակին: Ժամի մօտ 12-ին եկեղեցին արդէն լիքն էր բազմութեամբ:

Նուբարում և երգում էին արքայական ճարտարապետութեան խումբը, Gordon Boy's home-ի հետ: Երբ հոգևոր դասը իր տեղը բռնեց, երգեցին «Փառք սրբազոյնին՝ ի բարձունս հիմնը: Պարիզի հայոց վարդապետը—Պարոնեան, հոգեհանգստի սկսվելուց յետոյ, զգեստաւորված, խօսեց հայերէն լեզուով մի կարճ ճառ, որի մէջ ցոյց տուեց, որ հանդուգնալի բնորոշ յատկութիւնը կազմում էին «սէր դէպի մարդկութիւնը և արդարութիւնը»: Յետոյ կարդացվեց ս. Մեսրոբի «Աստուած յախտնական անխնայի խորհուրդ աղօթում և մի քանի այլ հատուածներ, հայերէն: Մի քանի անգլիական աղօթքներից և երգերից յետոյ քահանայ Ստեփան Պաղատոն (Պաղատոնի որդին) խօսեց մի ճառ, որի մէջ ասում էր. «Նուբար-փաշայի կենքի և գործունէութեան ընթացքում, ամենաբարձր բնորոշումը նրա բնաւորութեան էր արդարութիւնը: Զննարողութիւնը և մարդասիրութիւնը նրա գործակիցն էին: Նա ջանքեր էր աւանդ ծնաբնորով փոխարինել անձիւր. ժողովրդի ոգին և հայրենասիրութիւնը նա ցանկանում էր, որ փոխարինեն եսասիրութեան: Հայաստանը, որ երբեք չէ կարելի յիշել առանց այն սարափելի պատահարները մտաբերելու, որոնց ենթարկվեց նա այս վերջին տարիների ընթացքում: Կարող է պարծնալ իր հարազատ և ազնիւ զաւակով: Անաջողութիւնը նրան երբեք չէր ընկնում. Սեղապետում նա՝ մի բրիտանացի, պիտի մարտնչէր տիրող դասի կողմից լարված խոշորների դէմ, որի համար հարկաւոր էր սովորականից դուրս տոկոսութեամբ պարգևատրված մի հզօր մարդ»:

Հոգեհանգստին ներկայ էին շատ լորդեր և բարձրաստիճան անձինք: Ի միջի այլոց՝ Զինաստանի, Սերբիայի, Մեքսիկայի, Բօլիվիայի, Հայիտիի, Ճապոնի միջնորդները, Սիամի և չինացի դեսպանատան բարոտուղարները, Բէյրութի ինքնապաշտօնից եկողական կառավարութեան, և բարոտուղարներ՝ Անգլիայի արտաքին գործերի միջնորդութեան, պատերազմական, կօօնիաների, և այլն, պրինց Արամ Ապրօ և Առաքել Նուբար,—հանգուցեալ քաղաքագետ թոռները, Անդր-Հայկական ընկերութեան նախագահ Ստեֆանօն և զօրութիւն Բիտ—Նախագահ հայոց օգնող ընկերութեան և ներկայացուցիչներ Զեքեան—Թիւրքաշայի, վարդապետ Պարոնեան՝ Կ. Պօլսի պատրիարքի, Մատուրօ—Ռուսաստանի, քահանայ թէոդորոս Իսահակ—միւս հայերի, քահանայ Պարոն—Բայրօն ընկերութեան: Կային և այլ բազմաթիւ անձինք, ինչպէս և շատեր տեղացի, լոնդոնաբնակ հայերից: Հանդէսը վերջացաւ մօտ 2 ժամին:

Արշ. Մ.-Յակ.

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԴՈՒՍՍԵ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԵՐ

ՊԵՏՐՈՒԹԻՆԻ, 9 փետրվարի: Նահանգական դատարանում սկսվեց կաշիւ Բէլեակեվիչի գործի

քննութիւնը: Նիստի բացման ներկայ էր արդարադատութեան մինիստրը:

ԲՆԲԼԻՆ, 9 փետրվարի: Գերմանական կայսերական բանակը ինքնուրուի 5-րդ 41/2 օր-ի Սառնամանիքը 14 աստիճանի է հասնում: Գաւառներում ճանապարհները փչացված են, որի պատճառով ցորեն հասնելը դժուարանում է: ԿԱԶԱՆ, 9 փետրվարի: 1,404,905 պուդ հացից, որ պէտք է փոխադրվէր Սպասկի գաւառի նաւահանգիստները, փոխադրված է 1,110,176 պուդ, այդ թուով 446,480 պուդ Ուֆայի նահանգի Մէնզլինսկի գաւառի համար և 330,909 պուդ Վեստկա նահանգի Սլաւոստկան գաւառի համար: Հացի փոխադրութիւնը դէպի հարեւան նահանգները վերջանում է:

ՊԱՐԻՋ, 9 փետրվարի: Մեծ կանցլէր դեներալ Գալլու առաւօտեան գնաց արտաքին գործերի մինիստրութիւնը՝ յանձնելու Լուքսեմբուրգի առաջին աստիճանի Պատուաւոր Լէգիոնի շքանշանը:

Այսօր առաւօտեան բոլոր մինիստրները ներկայ էին արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ: Մինիստրները գումարկեցին, Լուքսեմբուրգի նախագահութեամբ, որը հաղորդեց իր հրովարտական բնագիրը պարլամենտին: Հրովարտակը կը կարդացվի թէ պատգամաւորների ժողովում և թէ սենատում կէտրից յետոյ: Մինիստրների խորհուրդը վճռեց, որ հինգշաբթի, Յորի թաղման պատճառով, պէտք է փակված լինեն բոլոր ատենաները, դպրոցները, դրամական և առևտրական բօրանները:

Իշխան Ուրուսովի նախաձեռնութեամբ, ուսաց դեսպանատան եկեղեցում կատարվեց հոգեանդիստ Ֆէլքս Յորի համար: Ներկայ էին, բացի իշխան Ուրուսովից և դեսպանատան անդամներից, նոր նախագահի զինուորական կարի-նէտի երկու օֆիցէրներ, մինիստր Կէլկասէ, զինուորական, ծովային և ներքին գործերի մինիստրների ներկայացուցիչները, նոյնպէս և առևտայ կօրնիսայի շատ անդամներ:

Սգի պատճառով, իշխան Ուրուսով վերացրեց բոլոր ճաշերը և պաշտօնական ընդունելութիւնները, որ պէտք է տեղի ունենային դեսպանատան մէջ մարտ ամսվայ ընթացքում:

ՄՍՍԿՎԱ, 9 փետրվարի: Այս գիշեր 109 վերստ հեռաւորութեան վրա Շոյսկո-Նիվնոօվկայա ճանապարհի Նովիկի կայարանից՝ չոգեկառքը բէլսերից իջաւ, վագօնները կուտվեցին մէկը միւսի վրա: Շօթը վագօններ ջարդու-փշուր եղան: Միւսաւոր կօնդուկտօրը, մեքենայի տիպի օգնականը և հնոցավառը այլանդակվեցին: ՊԵՏԵՐԲՈՒԴ, 10 փետրվարի: Յորի թաղմանը գնաց Բարձրագոյն նշանակված զինուորական պատգամաւորութիւնը, գեներալ-լէյտենանտ Բիլ-դէրլինգի գլխավորութեամբ:

ԲՕՄԲԷՏ, 10 փետրվարի: Մօսկատեան սուլթանը յետ վերցրեց ըստաճուկի կայարանի զինուորական Պրանսիային, որովհետև անդիական ծովապետը սպառնաց օգնականը սուլթանի երկրորդ: Անգլիական «Elipse», «Sphinx» և «Reb-reart» նաւերը կանգնած են նաւահանգիստում: Սուլթանը չըջաբերական հրատարակեց, որի մէջ հաղորդում է զինուորական վերացման և նրա պատճառների մասին: Այդ չըջաբերականը կպցրված է պատերին, սուլթանի հրամանով: Հրապարակական դուրբարում սուլթանը մի և նոյն բանն ասեց: Պրանսիական հրապարտը բողոքեց: Մօսկատում կատարեալ հանգստութիւն է տրուում: Տեղական ազգաբնակչութիւնը իր հաւատութիւնը տուեց չըջաբերականին:

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 10 փետրվարի: Անգլո-ամերիկական միացեալ յանձնաժողովը վճռեց ցրվել մինչև ամառվայ կէտը, համաձայնութիւն չը կայացնելով այն հիմնական հարցերի մասին, որոնք տարածաշրջանային են առաջացնում Ամէրիկայի և Կանադայի մէջ:

ՊԵՔԻՆ, 10 փետրվարի, Հիւսիսային ճանապարհի դերեկտօրութիւնից Խուին արձակելու պատճառով ծագած դժուարութիւնները համարեա թէ ձգնամամբ ընտանեկան ընդունեցին: Մակդոնալդի հեռագրերը ցզուգ-ի-համէնին, որով նա յայտնում է, թէ դերեկտօրի փոփոխութիւնը կարող է տեղի ունենալ միայն հօնկօնգ-չանգ-չանան բանկային ընկերութեան համաձայնութեամբ, մինչև այժմ անպատասխան է մը: Նույն Մակդոնալդը ցզուգ-ի-համէնին կը գիմի մէկ ուրիշ հեռագրով, որի մէջ կը պնդի Խուի դէմ յարուցած մեղադրանքները անկողնապահ կերպով ընկելու վրա:

ՊԱՐԻՋ, 10 փետրվարի: Ի նկատի ունենալով կառավարութեան ձեռք առած միջոցները ցոյցերի վերականգնող արգելելու համար, սենատի բիւրօն վճռեց յետաձգել հարցապնդումը: Լեք-

րէ կարգում է նախագահի հրովարտակը, որը ջերմ կերպով ողջունվում է: Բիսէյլ ժողովում է զեկուցում վերաքննութեան գործը ըբէական առեանից առնելու նախագիծը մասին: Սենատը միաձայն, առանց վիճաբանութիւնների, ըուէար-կում է կրեդիտ Յորի թաղման համար: Նոյն-պէս առանց վիճաբանութիւնների ընդունվեց ժամանակաւոր կրեդիտներին վերաբերեալ նախագիծը: Նիստը փակվեց:

ՊԱՐԻՋ, 10 փետրվարի: Փաղաքային խորհուրդը չըջաբերական հրատարակեց, որով առաջարկում է ժողովրդին դէմ դնել հակահանրապետական դրդումներին, որին կամենում են դիմել խռովութիւն յարուցանել ցանկացողները Յորի թաղման առթիւով:

ՊԱՐԻՋ, 10 փետրվարի: Լուքսեմբուրգի հրովարտակը, որ կարդացվեց պատգամաւորների ժողովում և սենատում, ասում է. «Պ. պ. սենատորներ, պ. պ. պատգամաւորներ, Կանցլերով ամենաբարձր պաշտօնի երկրում, ես, ինձ վրա դրված մեծ պարտաւորութիւնները կատարելու համար կա-րիք ունեն սենատի և պատգամաւորների ժողովի աջակցութեամբ: Ես այդ խնդրում եմ ձեզանից և հաւատացած եմ, որ դրա մէջ պակասու-թիւն չեմ զգայ: Դուք կարող էք, պարոններ, հաւատացած լինել իմ հաստատ որոշման վրա՝ նուրիշ բոլոր ոյժերը սահմանադրութեան պաշտ-պանութեամբ: Դրան գրական կարող է լինել իմ անփոփոխ անձնուիրութիւնը հանրապետու-թեան: Իշխանութեան կանօնաւոր փոխանցումն, որ կատարվեց սիրեցեալ և ողբացեալ նախագահ Ֆէլքս Յորի յանկարծակի մահից մի քանի ժամ յետոյ, ամբողջ աշխարհի աչքում մի նոր ապա-ցույց էր, որ Պրանսիան հաւատարմ է հանրա-պետութեանը: Նոյն այն ժամանակ, երբ մի քանի խելացիները փորձում էին խախտել երկ-րի վստահութիւնը դէպի իր հիմնարկութիւնները, —ազգային ժողովը փետրվարի 18-ի օրը պարզ կերպով յայտնեց իր ցանկութիւնը՝ իրագործել մեքենայի կանգնուցումը և վերականգնել ու ամուր հիմքեր վրա դնել բոլոր հանրապետականների միութիւնը, որոնք ջերմ կերպով անհրաժեշտ էին փրկելու յանկարծակի մահից հետո: Ես համաձայնութիւն եմ ցուցնել իմ անհրաժեշտ գործում: Փառանա-կաւոր դժուարութիւնները, որոնց միջով Պրան-սիան անցաւ, սահմանադրութեամբ, արժանա-պատուութեամբ և հայրենասիրութեամբ, որ ցոյց տուեց պարլամենտը, բարձրացրին նրան աշ-խարհի աչքում: Ինչու չը յուսալ, որ հնարաւոր է համաձայնութիւն մեր ներքին գործերում: Միթէ, այդ համաձայնութիւնը գոյութիւն չունի երկրի մէջ: Միթէ կասկածում է երկիրը այն բանում, թէ անհրաժեշտ է յարգել նոյնպէս և հասարակական հիմնական օրգանները՝ պատգամաւորների ժո-ղովը և սենատը, որոնք պաշտ ըննում են օրէնքները, դատաւորները, որոնք այդ օրէնքնե-րը գործադրում են, կառավարութիւնը, որն ա-պահովում է նրանց կատարումը, և ազգային զօրքը, որը պաշտպանում է հայրենիքի անկա-խութիւնը և ամբողջութիւնը, զօրքը, որին եր-կիրը սիրում է և որին նա հիւք ունի սիրելու, որովհետև նրա մէջ ամբողջ ազգը ի կատար է ածում անձնազոհութեան և զինգիպլինայի մի և նոյն պարտը, որովհետև նա գիտէ, որ նրա մէջ կը գտնէ իր պատուի և օրէնքների հաւատարմ-պաշտպանին: Պրանսիան, վստահ իր վրա, հը-նաւորութիւն կունենայ հանդիստ աշխատել այն խնդիրների լուծման վրա, որոնք չօչափում են ջաղաքացիների բարոյական և նիւթական բարօ-րութիւնը, և շարունակել իր խաղաղասէր և արդիւնաւէտ գործը թէ զազափարների, դիտու-թիւնների և արուեստների չըջանում, և թէ տնտեսական աշխատանքի չըջանում, նրա ամեն տեսակների մէջ —երկրագործութեան, առևտրի և արդիւնաբերութեան մէջ: Լինենք աւելի ար-դարադատ մենք մեր մէջ և չը թող տանք մո-ռանալ, որ մեր Պրանսիան միշտ դաւանում էր նոյնանման սէր դէպի առաջադիմութիւնը, դէ-պի մարդկայնութիւնը: Նրա փառաւոր անցեալը մի ժառանգութիւն է, որը մենք պարտաւոր ենք պահպանել և բազմապատկել: Հանրապե-տութիւնը ազատ հիմնարկութիւններ տուեց Պը-րանսիային, նա ապահովեց Պրանսիայի հա-մար անխախտելի խաղաղութեան անգնահատելի բարիքները, նա բռնեց նրա վէճերը, վերա-կազմեց նրա զօրքը և նրա հաւատարմը, հիմնեց անազին զաղկականական կայսրութիւն, կազ-մակերպեց ժողովրդական ամեն աստիճանի կրթ-ութիւնը, ձեռք բերեց գնահատելի դաշնակու-թիւններ և բարեկամութիւն, զարմանալի կեր-պով բարձրացրեց արդիւնաբերութիւնը, ինքնօղ-

նութիւնը և նախատեսութիւնը, որոնց նպատակն է ոչնչացնել կամ պակասեցնել անմեղ տան-ջանքները: Ուրեմն զարգացնենք այդ արդիւնա-բերութիւնը, որը պատու է բերում մեր երկ-րին: Ես ինձ երջանիկ կը համարեմ, եթէ աշ-խատանքի օգնութեամբ, որը ոչ մի բանի առ-ջև չի կանգ առնի, և չնորհի միաբանութեան, որի պահպանութեանը ես կը նուիրեմ իմ բոլոր ջանքերը, ինձ կաջողվի, —այն իրաւունքների սահմաններում, որ տալիս է ինձ սահմանադրու-թիւնը և որոնց ամուր կը պաշտպանեմ ձեռ-քովս, —իրագործել մեր ընդհանուր ցանկու-թիւնները և հանրապետութեան ամբապնդումն: ՊԱՐԻՋ, 10 փետրվարի: Պատգամաւորների ժողովում, բազմաթիւ պատգամաւորների ներ-կայութեամբ, հրովարտակի ընթերցումը մի քա-նի անգամ ընդհատվում էր ծափահարութիւննե-րով, իսկ վերջը բուռն զրափօս-ներով ողջու-նեց: Հետեալ նիստը լինելու է ուրբաթ օր:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԲԱՆԱՆԹԱՐ Հրատար.՝ ԱՐԺՈՒՆՈՒ ԺԱՌԱՆԳՆԵՐ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վարժուհիների ընկերու-թեան ուսումնարանի

ՀԱՅՈՑ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆԲՈՒՄ

Շարունակվում է ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊՐԱՎԱՆ

Ժամուցանում է ընդհանուրի գիտութեան, որ դուստրի 1898 թվի դեկտեմբերի 14-ի նիստում կա-յացած որոշման հիման վրա ներկայ տարվայ յունվարի 1-ից ժողովում է անշարժ կալուածը ք-նեցի նոր գնահատութիւն: Անշարժ կալուածը ունեցողներին առանձին ծանուցագրով կը յայտնվի այն հարկը, որ պէտք է նրանք տան ըաղաքի օգտին: Նոր գնահատութեամբ: Իսկ մինչև այդ ծանուցագրերը ստանալ կալուածատէրերը պէտք է վճարեն հարկը հին գնահատութեամբ: Եթէ նոր հարկը աւելի մեծ կը լինի, քան հինը, այն ժախնակ կալուածատէրերը պարտաւոր են լրացնել պակասորդը և արտօնութիւն ունեն մինչև ապրիլի 30-ը չը վճարել տուգանք այդ հարկը ուշացնելու համար: Իսկ եթէ նոր հարկը դուրս գայ հինը պակաս, այն ժամանակ այդ աւելորդ արված գումարը կը հաշվվի տարվայ երկրորդ կիսամեակի հարկի մէջ, և կը վերադարձվի, եթէ պակասը այդ հարկի գումարից աւելի է: (Կ. հ. ո.)

Ն Օ Տ Ա Ր

Լ Ե Ի Ա Ն Յ Ա Վ Ո Վ Բ Ե Ա Ն Մ Ղ Ե Բ Ր Ե Ա Ն Ի

Հրատեսնակը բաց է և գտնվում է 4-րդ քաղաքամասում, Երևանեան հրապարակի և Դանօվսկայա փողոցի անկիւնում, Դուրգեւօվի տանը, № 2, քաղաքային տան կող-քին, Փառամշեանի քարալանսարայի դիմաց: Տեղեփօն 126.

Բանկային գրասենեակ Ա. Փրիդոնեան եւ ընկ.

Ապահովացնում է ներքին փոխառութեան վիճակախաղի տոմսերը հետեալ տի-րաժներից ցնոր տօրէնութիւն. —1 ր. 25 Կ. ամեն մէկ տոմսը II կարգի մարտի 1-ի տիրաժից 1899 թ. 1 ր. 05 Կ. ամեն մէկ տոմսը III կարգի մայիսի 1-ի տիրաժից 1899 թ.: Բացի դրանից 15 Կօպէկանոց մարկա ամեն մի անդորարգրի համար: Դրասե-նեակը հեռագրով և վերագիր վճարով տոմսեր չէ ապահովացնում: Դրասենեակը տեղափոխված է՝ Սօլալսկայա և Ֆրէյլինսկայա փողոցների անկիւ-նը տուն Բայսօլոյովի: Մուտքը Ֆրէյլինսկայա փողոցից: (Կ. հ. 2.) 2—3

Կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհուրդը յայտնում է ի գիտու-թիւն ընկերութեան անդամների, որ առաջիկայ կիրակի օրը, փետրվարի 14-ին, երեկոյան ժամը 7-ին, Քիֆիսի դուստրի գահինում նշանակված է ընդհանուր ժողով, որի պարագմունքի առա-կաները կը լինեն. 1) ընկերութեան խորհրդի և ճիւղերի 1899 թվի նախահաշիւների ըննու-տատութիւնը. 2) ընկերութեան Բաթումի ճիւղի 1898 թվի նախահաշիւների ըննու-թիւնը և հաստատութիւնը (խորհրդի 1899 թվի նախահաշիւը տպագրված՝ կարելի է ստա-նալ խորհրդի գրասենեակից փետրվարի 13-ին և 14-ին: Անկիւն Միջին փողոցի և Երևանեան հրապարակի, նախկին տ. գեներալ Տէր-Ասատուրովի.) 3) Զեկուցումն յանձնաժողովի հանգու-ցեալ Թ. Խուրազեանի կողմից գումարի գործադրութեան եղանակի վերաբերեալ և խորհրդի դիտողութիւնները նոյն գեներալի խնդրի մասին. 4) Թ. Խուրազեանի ընկերու-թեան կողմից ընդունված քաղաքային շինութեան կամ վերանորոգութեան խնդիրը և 5) ընտրու-թիւններ խորհրդի հինգ անդամի և երեք փոխանդամի, և գրադարանական յանձնաժողովի հինգ անդամի: (Կ. հ. 2.) 2—3

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՎԱԳԱՅՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԵ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԵՅԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբա-թը մի անգամ, սկսած յունվարի 25/6-ի չորեքշաբթից. Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն և Պոլիս: Մեկնում է Բաթու-մից՝ չորեքշաբթի, 17/1 մարտի, Միհրօլիէի չողենաւը, նաւապետ ԵՆԼՏ: Եւ այսպէս շա-բաթական, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ծախց յետոյ: Բաթումից Պարիզ՝ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գինով: Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճին դիմել ընկերութեան գործակալարաններին: ԲԱԹՈՒՄԻՍԻՄ—պ. Վիկտոր դ'Արսոն, Նաբէրէժնաւ: ԹԻՖԼԻՍԻՍԻՄ—պ. 0. Գ. Բարեկենդա-նեանին, Սիմիլ փող. Խօջափարութեով և Մայրուքաձէ քարվանսարաւ: ԲԱԹՈՒՄ—պ. Ս. Կիւրաբեանին: Կօրնիսկինայա հրապարակ: ՆՈՎՈՐՈՍԻՑԿԱ—պ. Մեկնիւր Հերշեմբուրգերին: (Կ. հ. 2.) 17—20